

Νεανικά Ἀγκυροβολήματα

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ

ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΣ ΚΑΙ ΣΗΤΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ

ΤΕΥΧΟΣ 48ο ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2008

Ἡ παρθενία ὡς κατ' ἐξοχήν θεραπευτική ὁδὸς καὶ ἀκροτάτη τελείωση τοῦ ἀνθρώπου (Μέρος Β')

Ὁ Κύριος, μετὰ τὴ νικηφόρο πάλη κατὰ τῶν πειρασμῶν στὴν ἔρημο ἦλθε στὴν Ναζαρέτ καὶ μίλησε στὴ συναγωγή γιὰ τὸν ἑαυτό Του καὶ τὸ ἔργο

Του μὲ τὰ λόγια τοῦ Ἡσαΐα: «Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὐ εἴνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, κηρῦξαι αἱμαλώτοις ἄφεςιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθερασμένους ἐν ἀφέσει, κηρῦξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτόν» (Λουκ. 4, 18-19).

Τὸ ἀπόσπασμα αὐτὸ δείχνει τὸ πλαίσιο μέσα στὸ ὁποῖο θὰ κινηθεῖ ὁ Χριστὸς καὶ τὸ πλαίσιο αὐτὸ εἶναι σαφῶς θεραπευτικό, ὄχι ἠθικοπλαστικό. Ἡ θεραπεία τῆς καρδιάς καὶ ἡ ἐλευθερία ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου,

ὅπως αὐτὰ ἐρμηνεύονται ἀπὸ τοὺς πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ἔφεραν τὸ Θεὸ ὡς ἄνθρωπο στὸν κόσμο. Μὲ τὴ διδασκαλία, τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἀνάστασή

Του ἀποκάλυψε στὴν ἀνθρωπότητα τὸν τρόπο θεραπείας τῆς τραυματισμένης ἀπὸ τὴν ἁμαρτία ἀνθρώπινης φύσης. Ἄλλὰ ὅπως σὲ ὅλα τὰ πράγματα, ὑλικά καὶ πνευματικά, ὑπάρχει κλίμακα καὶ βαθμοὶ τελειότητας, τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ μὲ τὴν θεραπευτικὴ μέθοδο πού ἀποκάλυψε ὁ Χριστὸς στὸν κόσμο. Ἡ παρθενία βρίσκεται στὴν ὑψι-

στη βαθμίδα καί, ὅπως λέει ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς, «οὐ πάντες χωροῦσι τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλ' οἷς δέδοται» (Ματθ. 19, 11).

Τὰ παραπάνω δὲν πρέπει νὰ ἐρμηνευθοῦν μὲ κριτήρια πού θὰ ὀδηγή-

σουν σὲ μιὰ πνευματικὴ ταξικὴ διάρ-
θρωση μὲ ἀνώτερους καὶ κατώτε-
ρους τὴν Ἐκκλησία. Τὸ ποιὸς εἶναι
μείζων στὴν Ἐκκλησία ἔχει προσ-
διοριστεῖ μὲ σαφήνεια ἀπὸ τὸν Χριστὸ
καὶ δὲν ἐπιδέχεται παρερμηνεία.
Ἰσχύει καὶ ἐδῶ τό, «οὐχ ὁ τόπος, ἀλλ'
ὁ τρόπος τῆς ζωῆς» σώζει. Ἐνα ἐξαι-
ρητικὸ θεραπευτικὸ μέσο-δρόμος
ὅπως εἶναι ἡ παρθενία μπορεῖ νὰ
ἀποβεῖ μάταιο ἂν δὲν ἀξιοποιηθεῖ
σωστά. Γιὰ τὴν πλη-
ρέστερη κατανόηση
τοῦ θέματος ἐπιχειρῶ
μιὰ μικρὴ ἀναδρομὴ.

Στὴν Παλαιὰ Διαθή-
κη, στὸ βιβλίον τῆς Γέ-
νεσης, λέγονται γιὰ
τὸν ἄνθρωπο τὰ ἑξῆς:
«Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς
τὸν ἄνθρωπον, κατ'
εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν
αὐτόν, ἄρσεν καὶ θῆλυ
ἐποίησεν αὐτούς»
(Γεν. 1,27). Ἡ μετάβα-
ση ἀπὸ τὸν ἐνικό στὸν
πληθυντικό δὲν εἶναι
τυχαία. Σὲ ἐνικό
ἀριθμὸ μιλάει γιὰ τὴ
μία φύση τοῦ
ἀνθρώπου ἐνῶ σὲ
πληθυντικό γιὰ τὶς
διαφορετικὲς ὑποστάσεις (τὰ φύλα)
τῆς μίας καὶ ἐνιαίας ἀνθρώπινης φύ-
σης. Ἡ ἐνότητα τῆς ἀνθρώπινης φύ-
σης παρὰ τὴ διαφορετικότητα τῶν φύ-
λων, εἶναι σημαντικὸ γιὰ τὴν ἔτσι ἀπο-
τρέπεται κάθε ἔννοια ὑποτίμησης
τοῦ γυναικεῖου φύλου ἀλλὰ καὶ κάθε
ἄλλη ρατσιστικοῦ τύπου ἀπόκλιση.
Προγνωρίζοντας ὁ Θεὸς τὴν πτώση
τοῦ ἀνθρώπου κάνει αὐτὸν τὸν δια-
χωρισμὸ τῶν φύλων ὥστε νὰ «ἀναγα-
κάσει» κατὰ κάποιον τρόπο τὸν ἄνθρω-

πο νὰ βγεῖ ἀπὸ τὸν ἑαυτό του καὶ νὰ
συναντήσῃ τὸν ἄλλο. Ὁ διαχωρισμὸς
σὲ φύλα ποὺ ἀφήνει λειψὸ τὸν
ἄνθρωπο κατὰ τὴν πορεία του μέσα
στὸν χρόνο στοχεύει στὴν ἀγάπη καὶ
στὴν ἐνότητα καὶ ὄχι στὴ διάσπαση καὶ
τὴν ἀντιπαλότητα. Τελικὸς στόχος
εἶναι νὰ φτάσῃ στὴν ἐνότητα καὶ
στὴν ὀλοκλήρωση τῆς φύσης του.
Αὐτὸ φαίνεται ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ
ἀναστημένη θεανθρώπινη φύση τοῦ

Χριστοῦ ὀνομάζεται
ἀπὸ τοὺς πατέρες
ἀνδρόγυνος, δηλ. ὀλο-
κληρωμένη, τέλεια.

Ὁ Χριστὸς πάλι
ἀπαντώντας στοὺς
Σαδδουκαίους εἶπε γιὰ
τοὺς ἀνθρώπους μετὰ
τὴν κοινὴ ἀνάσταση
ὅτι θὰ εἶναι «ὡς ἄγγε-
λοι ἐν οὐρανῶ». Δὲν
ἐννοοῦσε βέβαια ὅτι
θὰ ἀλλάξῃ ἡ φύση
ἀπὸ ἀνθρώπινη σὲ
ἀγγελικὴ, ἀλλὰ ἐννοεῖ
τὴν ὑπέρβαση τοῦ φύ-
λου μέσα ἀπὸ τὴν ἐν

Χριστῶ τελείωση. Καὶ ὁ ἀπόστολος
Παῦλος λέει ἐπίσης ὅτι ἐν Χριστῶ
«οὐκ ἔστι ἄρσεν καὶ θῆλυ» (Γαλ. 3,28)
ἀλλὰ εἷς, ἕνας, «καινός» ἐν Χριστῶ
ἄνθρωπος.

Πρὸς αὐτὴν τὴν τελείωση πορεύεται
ὁ ἄνθρωπος καὶ αὐτὴν ὑπηρετεῖ ἡ
ἄσκηση τῆς παρθενίας. Γιὰ τὴν
χρειάζεται ἄσκηση, ἡ βασιλεία τοῦ
Θεοῦ βιάζεται καὶ βιασταὶ ἀρπάζουσι
αὐτήν. Αὐτὸ ποὺ ἦταν «ἀπλό» πρὶν
ἀπὸ τὴν πτώση ἔγινε ἀσύλληπτα δύ-
σκολο μετὰ ἀπὸ αὐτήν. Ἡ παρθενία
(ἀτελῶς ἔστω) ἦταν ἡ φυσικὴ κατά-

σταση του ανθρώπου πριν από την πτώση. Ο άνθρωπος βρισκόταν σε επίπεδο φωτισμού και είχε καθαρότητα νούς και αγάπη ανάλογη, πράγμα που χαρακτηρίζει τους ανθρώπους που βιοῦν ἐν ἀληθείᾳ τὸν παρθενικό βίο, γιατί ἡ παρθενία δὲν εἶναι ἀπλᾶ ἡ σωματικὴ ἀποχή, ὅπως γράφει ὁ γέροντας.

Μέσα στο ἔρμηνευτικό αὐτὸ πλαίσιο πρέπει νὰ κατανοηθεῖ ἡ ἐντολὴ «αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε» (Γεν. 1,28) ἡ ὁποία ἐκ πρώτης ὄψεως δὲ φαίνεται νὰ συμβιβάζεται μὲ τὴν παρθενία. Δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε ὅμως ὅτι πρὶν τὴν πτώση δὲν ξέρομε πῶς θὰ γινόταν αὐτὴ ἡ αὐξηση ἀφοῦ ἐμεῖς μόνο μὲ τὰ μεταπτωτικά δεδομένα γνωρίζουμε τί γίνεται. Ἡ ἔνδυσση τῶν δερματίνων χιτῶνων μετὰ τὴν πτώση συμβολίζει τὴν ἔνδυση τῆς βιολογικότητας, ἡ ὁποία ἀκολούθησε τὴν ἀπέκδυση τῆς θεοειδίας, ὅπως λέει ὁ Δαβὶδ: «ὁ ἄνθρωπος... παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς» (Ψαλμ. 48,13).

Παρὰ ταῦτα ἔχομε παραδείγματα ζευγαριῶν πού ἐνώθηκαν ἀπαθῶς, χωρὶς νὰ ἀπομακρυνθεῖ ὁ νοῦς τους

ἀπὸ τὴ μνήμη καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ὅπως π.χ. οἱ θεοπάτορες Ἰωακείμ καὶ Ἄννα. Μὲ αὐτὸ τὸ κριτήριον μπορούμε νὰ ἀναγνωρίσουμε ἕνα εἶδος παρθενίας ἀκόμα καὶ μέσα στὸ γάμο. Γιὰ τὸν ἄνθρωπο πού ζεῖ στὸν κόσμον τὸ νὰ μένει «ἐν τῷ Θεῷ» (ὅσο αὐτὸ εἶναι ἐφικτό) ἔχοντας καθαρὸ νοῦ καὶ ἀγάπη¹ εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἐγγύηση προσωπικῆς ὑγείας ἀλλὰ καὶ κατ' ἐπέκταση ὑγείας τῆς κοινωνίας μέσα στὴν ὁποία ζεῖ. Μὲ αὐτὲς τὶς προϋποθέσεις θὰ μπορούσαμε νὰ ἰσχυριστοῦμε ὅτι ἡ παρθενία ὡς τρόπος ἄσκησης τῶν μοναχῶν δὲν εἶναι κάτι πού ἀφορᾶ μόνο τοὺς μοναχοὺς ἀλλὰ κάθε ἄνθρωπο. Ὁ κόσμος σήμερα χρειάζεται ἕνα ἰσχυρὸ ἀντίδοτο γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσει τὴ φιλαυτία καὶ τὴ φιληδονία πού τὸν χαρακτηρίζει καὶ αὐτὸ νομίζω πῶς εἶναι ἡ παρθενία.

παπα- Νικόλας Ἀλεξάκης

Στὴν παραβολὴ τοῦ καλοῦ Σαμαρείτη ὁ νομικὸς ἀπαντᾷ στὴν ἐρώτηση τοῦ Χριστοῦ λέγοντας ὅτι ἡ μεγαλύτερη ἐντολὴ εἶναι νὰ ἀγαπᾷς τὸ θεὸ μὲ ὅλη σου τὴν ψυχὴ, μὲ ὅλο τὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιά καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν. Ἡ ἐκπλήρωση τῆς ἐντολῆς αὐτῆς ὅμως δὲν ἀποτελεῖ καὶ τὴν οὐσία τῆς παρθενίας;

Περὶ τῶν βάσεων τῆς ὀρθοδόξου ἀσκήσεως 'Ἡ παρθενία καὶ ἡ σωφροσύνη (Μέρος Β')

Ἡ μοναχικὴ σωφροσύνη, ὡς ὄντως ἀληθινὴ ἄνθρωπινη ζωὴ κατ' εἰκόνα τοῦ τέλειου Ἀνθρώπου-Χριστοῦ δὲ μπορεῖ νὰ θεμελιωθεῖ στὴν ἄρνηση τῆς σαρκικῆς ζωῆς, στὴ μομφὴ τοῦ εὐλόγημένου ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ τὴν ἐκκλησία γάμου, στὴν ἀποστροφή ἢ στὴν καταφρόνηση ἐκείνης τῆς πρά-

ξης, μὲ τὴν ὁποία «ὁ ἄνθρωπος ἔρχεται στὸν κόσμον» (πρβλ. Ἰωάν. 16, 21). Ἡ Ἐκκλησία στίς συνοδικές Της διατάξεις ἀπορρίπτει ἐκείνους οἱ ὁποιοὶ καταφεύγουν στὸ μοναχισμό λόγω ἀποστροφῆς πρὸς τὸ γάμο ἢ ἀπὸ ὑπερήφανη ἐξουδένωση αὐτοῦ. Γι' αὐτὸ οἱ Πατέρες δοκίμαζαν κάθε ἕνα

ἀπό αὐτούς πού ἐπιθυμοῦσαν τό μοναχισμό, γιά νά βεβαιωθοῦν ἕάν αὐτός ἦταν ὄντως κλητός. Ὑπάρχουν διάφοροι βαθμοί αὐτῆς τῆς κλήσης. Σέ κάποιους δόθηκε νά γνωρίσουν τήν κατάσταση τῆς ἐν χάριτι Θεοκοινωνίας σέ τέτοιο βαθμό, ὥστε καί ὁ νοῦς καί τό σῶμα τους νά αἰσθάνονται καθαρά τόν ἀγιασμό αὐτῶν. Γιά αὐτούς ἡ ἀπόλυτη ἐγκράτεια μέ τή μορφή ὅχι μόνο τῆς ἀποφυγῆς ἐνσυνείδητων φυσικῶν πράξεων, ἀλλά καί τῶν ἀντίστοιχων διανοημάτων (ἀκόμη καί κατά τή διάρκεια τοῦ ὕπνου) εἶναι ἀπόλυτη ἀπαίτηση τῆς κατάστασης τοῦ πνεύματός τους. Μικρότερη σέ ἔνταση κλήση ἀποτελεῖ ἡ κατάσταση κατά τήν ὁποία ἡ ψυχὴ δοκιμάζει ἕλξη μόνο πρὸς τή σωφροσύνη. Ὁ νοῦς τότε τείνει πρὸς τήν καθαρότητα καί μέ τή δύναμη τῆς ἐσωτερικῆς δίψας γιά ἀγιασμό, ἐνστικτωδῶς ἀπωθεῖ τούς «σαρκικούς λογισμούς». Πολλοί εἰσέρχονται στή μοναχική ἄσκηση ξεκινώντας ἀπό μία τέτοια κατάσταση, ἡ ὁποία, ἂν καί εἶναι λιγότερο βέβαιη ἀπό τήν προηγούμενη, ἀποτελεῖ ἐν τούτοις θετική κλήση ἀπό ψηλά.

Πεῖρα αἰῶνων ἀπέδειξε ὅτι ἡ ἀγάπη πρὸς τό Θεό εἶναι δυνατή καί στό γάμο, ἀλλά σέ μέτριο μόνο βαθμό. Ὅταν δέ ἡ ἀγάπη αὐτὴ ὑπερβαίνει ἕνα ὀρισμένο ὄριο καί ἀποκτᾷ μεγαλύτερη ἔνταση, τότε ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀπομακρύνεται ἐνστικτωδῶς ἀπό κάθε τί πού δέν ἐναρμονίζεται μέ αὐτήν τήν ἀγάπη. Δέν εἶναι δικό μου ἔργο νά βρῶ μία λογική ἐρμηνεία στήν περιοχή τῆς θρησκευτικῆς ψυχολογίας τοῦ ἀξιοσημείωτου αὐτοῦ φαινομένου, πού ἐπαναλαμβάνεται μέ

ἐκπληκτικὴ σταθερότητα καθὼς κυλοῦν οἱ αἰῶνες. Ἐνδέχεται ἄλλωστε νά μὴν ὑπόκειται αὐτό σέ λογικές κατηγορίες. Προσωπικά στηρίζομαι στό ἔργο τῶν Ἁγίων Πατέρων καί ἐν μέρει στίς παρατηρήσεις τίς ὁποῖες μπόρεσα νά ἔχω ὡς πνευματικός. Ἀπό τίς πολλές μου συνομιλίες μέ ἀσκητές ἔχω ἀποκτήσει τὴ σταθερὴ πεποίθηση ὅτι, ὅταν ἡ ψυχὴ μέσω πραγματικῆς πείρας γνωρίσει τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, τότε ἀπό τὴ γλυκύτητα τῆς ἀγάπης αὐτῆς γεννιέται μία ἀσυγκράτητη ἕλξη πρὸς τό Θεό, μία ἀκατάπαυστη δίψα Αὐτοῦ, καί γι' αὐτό μία ἀνερμήνευτη θλίψη γιά τόν κόσμο, συνέπεια τῆς ὁποίας εἶναι ὁ τελείως ἄκοπος καί κατά κάποιο τρόπο φυσικός ἀποχωρισμός ἀπό κάθε αἰσθητικὴ ἠδυσπάθεια, πού ἐξ αἰτίας τῆς ψυχραίνεται καί ἐξαλείφεται ἡ θεία ἀγάπη. Χαρακτηριστικό τῆς μεγάλης ἀγάπης πρὸς τό Χριστό εἶναι ὅτι δέ μπορεῖ νά συμβιβαστεῖ μέ σαρκικές ἀπολαύσεις γενικά καί πρό παντός μέ τίς ἰσχυρότερες ὄλων, τίς γενετήσιες. Ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου μέ τήν ἐνέργεια τῆς ἀγάπης πρὸς τό Θεό, ἀποσπᾶται ἀπό τὴ γῆ καί ἐξαγνίζεται ἀπό κάθε γήινη εἰκόνα, ἐνῶ ἡ σαρκική σχέση τραυματίζει βαθύτατα τήν ψυχὴ ἐξαιτίας ἀκριβῶς τῶν εἰκόνων αὐτῶν. Γνωρίζουμε ὅτι πολλοί προσεγγίζουν ἐντελῶς διαφορετικὰ τό θέμα αὐτό. Ἀλλά μήπως ὁ λόγος τῆς Γραφῆς «οὐ μὴ ἐγκαταμείνει τό πνεῦμα μου ἐν αὐτοῖς, διὰ τό εἶναι αὐτούς σάρκας» (Γέν. 6,3), δέν ἀναφέρεται σέ αὐτούς;

Αὐτὴ ἡ ἴδια πείρα τῆς ζωῆς διδάσκει τόν ἀσκητὴ ὅτι κάθε αἰσθητικὴ ἀπόλαυση, ὅποιοιδήποτε εἶδους, εἶτε

οπτική, είτε γευστική, είτε ακουστική, ή της αφής, ή της όσφρησης άποσπᾶ τήν ψυχή από ἐκεῖνο τό ὁποῖο εἶναι ἄνωτερο καί ἄμετρα πολυτιμότερο, ἀφαιρεῖ ἀπό αὐτόν τήν παρρησία στήν προσευχή, ἐνῶ ἀντίθετα ἡ κακοπάθεια τῆς σάρκας πολλές φορές συνεργεῖ στήν κάθαρση τοῦ νοῦ καί στήν ἀνάβαση αὐτοῦ στή θεωρία.

Ὅταν ἡ σωφροσύνη φτάσει νά γίνει βαθειά ἀπαίτηση τοῦ πνεύματος, ὀδηγεῖ φυσικά σέ ἐκεῖνο πού ὀνομάζεται «αὐστηρότητα βίου» ἢ «ἀσκητικότητα». Κάθε τί πού δέν εἶναι ἀπόλυτα ἀναγκαῖο γιά τήν ὑπαρξη παραμερίζεται, γιά νά ἔχει τό πνεῦμα τή μεγαλύτερη δυνατή ἐλευθερία στή θεωρία. Ἐάν ἡ τροφή καί ὁ ὕπνος δέν ἦταν ἀπόλυτα ἀναγκαῖα γιά τή φυσική ὑπαρξη -ὅπως συμβαίνει στήν περίπτωση τῆς σαρκικῆς ζωῆς, τοῦ καπνίσματος, τῶν διεγερτικῶν καί τῶν ναρκωτικῶν- ὁ ἀσκητής τῆς σωφροσύνης οὐδέποτε θά ἄγγιζε τροφή καί οὐδέποτε θά ἔδινε «ὑπνο στούς ὀφθαλμούς» αὐτοῦ (Ψαλμ. 21,4), παραδίδοντας ὅλες τίς δυνάμεις τοῦ νοῦ του στή μνήμη τοῦ Θεοῦ καί τήν προσευχή. Νά λοιπόν γιατί στήν ὀρθά ἐννοούμενη μοναχική ζωή ὅλα αὐτά, ὅπως γιά παράδειγμα τό κάπνισμα, ἀποκλείονται. {.....}

Ἡ ὀρθόδοξη ἄσκηση στηρίζεται στή δογματική γνώση ὅτι ἡ πνευματική ζωή τῆς λογικῆς κτίσης ἀποτελεῖται ἀπό τήν ἔνωση τῶν δύο θελήσεων, τῶν δύο ἐνεργειῶν, τῆς Θείας καί τῆς ἀνθρώπινης. Μέ βάση αὐτό καί ἡ παρθενία καί ἡ σωφροσύνη εἶναι ὄχι

μόνο δῶρα τῆς χάριτος ἀλλά καί σπένειες τῆς ἔλλογης ἄσκησης. Κάθε δῶρο τῆς χάριτος σέ αὐτόν τόν κόσμο σπενάγεται ἀναπόφευκτα μεγάλο ἀγῶνα γιά χάρη τῆς συνετῆς διαφύλαξής του. Ἐκεῖνο τό ὁποῖο διδάσκει ἡ χάρις, κατά τήν περίοδο τῆς διαμονῆς της στόν ἄνθρωπο, ὀφείλει νά τό τηρεῖ αὐτός καί κατά τό χρόνο τῆς ἀπουσίας της ἀπό τή μορφή αἰσθητῆς ἐνέργειας, φυλάττοντας τόν ἑαυτό του στό ἴδιο ἐπίπεδο ζωῆς, σάν νά μήν ἔπαυσε ποτέ ἡ ἐνέργεια τῆς χάριτος σέ αὐτόν. Ἔτσι ἔρχεται μία

ἐκούσια συστηματική ἀσκητική ἀγωγή τοῦ ἀσκητῆ καί ἡ τράχυνση τῆς «πολιτείας» του καθίσταται ἀναπόφευκτη.

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης στό λόγο του «Περί Παρθενίας» ἐκφράζεται ὡς ἑξῆς: «οὕτω μοι δοκεῖ καί τό τῆς παρθενίας ἐπιτήδευμα τέχνη τις εἶναι καί δύναμις τῆς θειότερας ζωῆς πρὸς τήν ἀσώμα-

των φύσιν τούς ἐν σαρκί ζῶντας ὁμοιοῦσθαι διδάσκουσα». Αὐτό συμβαίνει ἐκεῖ ὅπου ἡ ἔλλογη ἀνθρώπινη θέληση ἀγωνίζεται ὅπως περιγράφτηκε παραπάνω, ὅποτε ἡ διατήρηση τῆς παρθενίας καί τῆς σωφροσύνης καθίσταται ἀσκητική καλλιέργεια καί τέχνη.

Δέν προτίθεμαι νά ἀναπτύξω μέ περισσότερες λεπτομέρειες τό θέμα αὐτό. Θά πῶ μόνο ὅτι τό πῖο οὐσιαστικό ἀξίωμα τῆς τέχνης αὐτῆς εἶναι ἡ «τήρηση τοῦ νοῦ». Ὁ σπουδαιότερος κανόνας στήν ἄσκηση αὐτή εἶναι νά μήν παραδῶσει κάποιος τό νοῦ του. Δίχως αὐτό καμία σωματική ἄσκηση

δέν ἐπιτυγχάνει τόν ποθούμενο σκοπό της, ἐνώ ἡ διάνοια πού ἔχει ἀσκητικά παιδευτεῖ μπορεῖ νά διαφυλάξει ὄχι μόνο τήν καθαρότητα καί τήν ἐλευθερία της, ἀλλά καί τήν εἰρήνη τοῦ σώματος ἀκόμα καί κάτω ἀπό συνθήκες κατά τίς ὁποῖες ἡ ἐκπλήρωση τοῦ ἔργου αὐτοῦ σέ ἄλλους θά φαινόταν ἀδύνατη.

Ἐπαναλαμβάνουμε ἐκ νέου γιά μεγαλύτερη ἐπιβεβαίωση, ὅτι ἡ συνείδηση τοῦ ἐξαιρετικοῦ χαρακτήρα τῆς κλήσης αὐτοῦ τοῦ δρόμου ἐναρμονίζεται πλήρως μέ τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Αὐτή ἡ γνώση ἀπορρέει ὄχι μόνο ἀπό τήν πείρα, ἀλλά καί ἀπό τούς λόγους τοῦ Ἰδιοῦ τοῦ Χριστοῦ, πού εἶπε: «Οὐ πάντες χωροῦσι τόν λόγον τοῦτον...» (Ματθ. 19,11). Ἀπό ἐδῶ ξεκινᾷ ἡ προκαταρκτική προσεκτική δοκιμασία ἐκείνων οἱ ὁποῖοι

ἐπιθυμοῦν τό μοναχικό σχῆμα, ἀπό ἐδῶ καί ἡ ἀπαγόρευση τῆς ἐνεργῆς παρουσίας τοῦ ἄγαμου κλήρου στόν κόσμο, ἐκτός σπανίων περιπτώσεων, λόγω ειδικῶν συνθηκῶν. Σέ αὐτό ἀκριβῶς φανερώνεται ἡ καλή διάθεση τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τόν τίμιο γάμο τόσο μεγάλη, ὥστε καθόλου νά μὴ θεωρεῖται αὐτός ὡς ἐμπόδιο στήν ἱεουργία ἀκόμη καί στό θεϊότατο μυστήριό τῆς Εὐχαριστίας.

Ὁ μέγας Ἰωάννης τῆς Κλίμακας ἐπισφραγίζει τό θαυμάσιο λόγο του «Περὶ σωφροσύνης καί ἀγνείας» ὡς ἐξῆς: «Ὁ ἐν σαρκί ὢν καί τοῦτο (τό δῶρον τῆς ἀγνείας) εἰληφώς, ἀπέθανε καί ἀνέστη, καί τῆς μελλούσης ἀφθαρσίας τό προοίμιον ἤδη ἀπ' ἐντεῦθεν ἐγνώρισεν».

Μαρία Βεργιάκη-
Καθηγήτρια Φιλολογος

Περὶ Μοναχισμοῦ

Συνέχεται κανεὶς ἀπό πολλή συστολή καί ἀμηχανία προκειμένου νά ἀρθρώσει λόγους σχετικά μέ τόν Μοναχισμό. Μέ ποιά γλῶσσα νά μιλήσει κανεὶς γι' αὐτό τό μεγάλο, οὐράνιο χάρισμα; Καί εἶναι ἔτι δυσκολότερο, ὅταν προτίθενται καί ἔπονται στοὺς λόγους αὐτούς, λόγοι ἀγιασμένοι συγχρόνων Πατέρων μας. Μόνο ὡς ταπεινὴ ἐπιβεβαίωση καί υἱικὴ υπογράμμιση θά μπορούσαν ἴσως νά σταθοῦν δύο πρόχειροι λόγοι.

Εἶναι ἀλήθεια ἀναμφισβήτητη ὅτι ἀκόμη καί σήμερα, οἱ σειρήνες τοῦ βαθύτατου φίλαυτου κόσμου στόν ὁποῖο ζοῦμε, δέν εἶναι ἱκανές νά καλύψουν τήν γλυκύτατη φωνή τοῦ Χριστοῦ, πού ἐξακολουθεῖ νά καλεῖ σ' αὐτήν

τήν ἀγία ὁδὸ τοῦ μοναχισμοῦ. Τό βέλος τῆς θείας ἀγάπης Του ἐξακολουθεῖ νά πληγώνει ψυχές μελῶν τοῦ Ἁγίου Σώματος τῆς Ἐκκλησίας μας.

Εἶναι πολὺ εὐγλωττοὶ οἱ ὠραιότατοι στίχοι τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, στοὺς ὁποίους θελγόμενος ἀπὸ τό κάλλος καί τό μεγαλεῖο τῆς ἐν παρθενίᾳ ἀφιερωμένης στόν Θεό ζωῆς, ἐγκωμιάζοντάς την στό ποίημά του «Παρθενίης ἔπαινος», λέει: «εἰ γάρ οἴστεύσειε τείν φρένα Χριστός ἄνωθεν, καί μεσάτην τρώσειεν ἀναψυχόντι βελέμνω ἐπ' ἀμφοτέρους κέν ἔρωτας ἐποπτεύουσ' ἐκατέρωθεν, γνοίης κέντρον ἄνακτος ὅσον γλυκερώτερόν ἐστι». (Ἐάν ὁ Χριστός ἀπὸ ψηλά τοξεύσει τήν καρδιά σου καί τήν

πληγώσει καταμεσίς μέ τό ζωογόνο του βέλος, τότε, αφού στρέψεις τά μάτια σου καί πρός τούς δύο ἔρωτες (τίς δύο ὁδοῦς τῆς ζωῆς), θά καταλάβεις πόσο γλυκύτερο εἶναι τό βέλος τοῦ Βασιλέως τῶν Οὐρανῶν).

Ἡ φλόγα τῆς ἀγάπης γιά τόν Θεό πού ἀνάβει στήν ψυχή τοῦ μοναχοῦ, συμπελεγμένη μέ τόν πόθο τῆς μετανοίας καί τῆς εὐγνωμοσύνης γιά τόν Ἁγαθό καί Πολυέλεο καί Ἐλεήμονα Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστό, εἶναι αὐτά πού καταφλέγουν τίς ψυχές καί τίς ὁδηγοῦν στήν ὀλοκληρωτική ἀφοσίωση στόν Τριαδικό Θεό, διά τῆς ὁδοῦ τοῦ μοναχισμοῦ.

Εἰσερχόμενος κανεῖς στήν ὁδό αὐτή, εἰσέρχεται αὐτομάτως στό ρεῦμα τῆς μακραίωνης παραδόσεως τῶν ἀσκητῶν καί κοινοβιατῶν Πατέρων καί Μητέρων τῆς Ἁγίας μας Ἐκκλησίας.

Τό πῦρ τοῦ θεοῦ ἔρωτος πού καίει μέσα του, ἡ βαθειά αἴσθησις τῆς δεινῆς εὐτέλειάς του σέ σχέση μέ τόν Πανάγιο, Εὐσπλαχνο Θεό Πατέρα του καί ἡ ἀλληλένδετη λαχτάρα του νά προσφέρει ὄλο του τό εἶναι ὡς ἐλάχιστη ἀνταπόδοσις στήν ἄπειρη Θεϊκή Ἀγάπη, τόν κάνει νά παραδίδεται ὀλοκληρωτικά, ψυχῆ τε καί σώματι, ἄνευ ὄρων, στόν ἰσόβιο ἀγῶνα τῆς κατάργησης ὁποιοῦδήποτε στοιχείου ἀπαρέσκοντος στόν Θεό, στήν κατάργηση τοῦ «ἐγώ», ὥστε νά τύχει τῆς ποθητῆς «νυίθεσίας», νά ἐνωθεῖ μέ τόν Ἀγαπημένο Κύριο, νά δοξασθεῖ τό Ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

Κατά τό πρότυπο τοῦ Σταυρωθέντος καί Ἀναστάντος Κυρίου μας, ἡ καρδιά τοῦ ἀληθινοῦ μοναχοῦ καθίσταται θυσιαστήριο στό ὁποῖο προσφέρονται ὡς θυσία ἀκόμη καί οἱ «νόμιμες» χαρές αὐτῆς τῆς ζωῆς. Καί αὐτό, γιατί ἡ ἀγάπη πρός τόν Ἀγαπῶντα Χριστό καί ἡ ἐν μετανοία αἴσθησις ὅτι ἡ φθαρμένη ἀπό τήν ἁμαρτία εἰκόνα μας εἶναι ἀνάξια τοῦ ἔλεους Ἐνός Τέτοιου Θεοῦ, δέν ἀφήνουν ἀνάπαυση στήν ψυχή μας παρά μόνο μέ τήν μέχρι τέλους θυσία πάντων τῶν ἡμετέρων.

Ἡ πορεία αὐτοῦ τοῦ ἀγῶνος ἐκφράζεται μέ τήν τήρηση τῶν τριῶν βασικῶν μοναχικῶν ὑποχέσεων, τῆς ὑπακοῆς, τῆς παρθενίας καί τῆς ἀκτημοσύνης. Διά τοῦ ἀγῶνος τῆς ἀδιακρίτου ὑπακοῆς στόν ποιμένα του, στόν Γέροντα ἢ στήν Γερόντισσα (στό γυναικεῖο μοναστήρι), ὁ

μοναχός μπαίνει μέσα στό ρεῦμα τοῦ αἰωνίου Θελημάτος τοῦ Θεοῦ· ὁ νοῦς φωτίζεται, ἡ καρδιά καθαίρεται, ὁ ὅλος ἄνθρωπος θεραπεύεται.

Ἡ ἄσκησις του εἶναι ποτισμένη μέ μετάνοια, πόθο καί ἀγάπη, στερεωμένη πάνω στήν πέτρα τῆς θεοπρεποῦς ὑπακοῆς καί ταπεινώσεως. Ὁ ἀγῶνας γιά τήν παρθενία καί τή σωφροσύνη ἀγγελιοποιεῖ τήν ψυχή, ἀλλά γιά νά εἶναι «δόκιμος καί ἀκράδαντος»¹ πρέπει νά εἶναι βασιμένος ἐπάνω στην ὑπακοή καί στόν θεῖο ἔρωτα. «Μήτηρ ἀγνείας, ἡσυχία σύν ὑποκοῆ»². Διαφορετικά ἐκφυλίζεται δυστυχῶς σέ

μιά στείρα παρθενία.

Ὁ ἄγννας γιὰ τὴν τήρηση τῶν ὑποχρεώσεων αὐτῶν εἶναι πολλές φορές ἐπίπονος, μαρτυρικός. Ὅμως ἡ δροσοβολος παράκληση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος παρηγορεῖ καὶ εὐφραίνει τὴν ψυχὴ τοῦ ἀγωνιστῆ μοναχοῦ.

Μέ αὐτόν τόν τρόπο ἀγωνιζόμενος ὁ μοναχός, ὑπακούων, παρθενεύων, στερουόμενος, προσευχόμενος καὶ ἐλπίζων στό ἔλεος τοῦ Ἰατροῦ τῶν ψυχῶν μας, τοῦ Ἰωμένου τούς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, βιώνει ἀληθινὰ αὐτό πού ἔλεγε ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, φυλακισμένος γιὰ τὴν ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ καὶ στηρίζοντας τούς ἑκατοντάδες διεσπαρμένους μοναχούς του «οὐκ εἰς κενόν ἐδράμομεν καὶ τρέχομεν..., οὐκ εἰς κενόν κοπιῶμεν; ὑπὲρ Χριστοῦ καὶ διὰ Χριστόν, ὑπὲρ Οὗ τό πάσχειν πάσχα, ὑπὲρ Οὗ τό θλίβεσθαι χαρά».

Πρόκειται ὄντως γιὰ μεγάλο μυστήριον. Ὁ θάνατος γιὰ τόν Χριστό, στήν Ὀρθοδοξία μας, εἶναι ζωηφόρος ἢ νέκρωση ζωοποιός. Γι' αὐτόν τό λόγο καὶ οἱ δοκιμασίες, οἱ πειρασμοί, οἱ ταλαιπωρίες δέν βιώνονται ὡς συμφορά ἀπό τόν ἀληθινό μοναχό. Εἶναι δυνατόν, μέσα ἀπό τὴν ζῶσα πίστη καὶ τὴν ταπείνωση τῆς ἀγωνιζόμενης ψυχῆς του νά βιωθεῖ ἡ δοκιμασία ὡς Πατρικός ἀσπασμός τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Παραδεδομένη ἕως τέλους στό Ἅγιο Θέλημά Του, μπορεῖ νά ἀναφωνεῖ μαζί μέ τούς παλαιούς Πατέρες, «ἐπαίδευσας ἡμᾶς, Κύριε, καὶ ἡ παιδεία Σου ἴαμα καὶ χαρά καὶ ἀγαλλίασις καὶ εὐφροσύνη».

Ὅπως δὴποτε, ὅλα αὐτὰ εἶναι παράδοξα γιὰ τὴν λογικὴ τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, ἴσως καὶ ἀκατανόητα. Εἶναι ὅμως βιώσιμα, εἶναι ἀληθινά!

Ὁ Χριστός μας εἶναι τό «μέγα ἴαμα», ὅπως λέγει καὶ ὁ Ἅγ. Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς. Κατὰ τόν ἴδιο Ἅγιο, αἰώνιον πρότυπο ἡσυχαστικῆς ζωῆς καὶ θεραπευμένης καὶ θεωμένης ψυχῆς ὑπῆρξε ἡ Παναγία μας, ἡ Ὅποια μέσα στα ἅγια τῶν ἁγίων ἀπέκτησε τὴν κοινωνία μέ τόν Τριαδικό Θεό: «Τὴν ὑπὲρ ταῦτα καὶ δντως νοεράν ἐζήτει καὶ τῶν κάτω ἀμιγῆ ζωὴν, Θεόν ὑπερφυῶς ποθοῦσα καὶ τὴν ὑπερκόσμιον πρὸς τοῦτον ἔνωσιν».

Ἡ παρθενία ὡς ὀλοκληρωτικὴ ἀφιέρωση στὸν Θεό βρῖσκει τὴν πληρέστη καὶ αὐθεντικότερη τελειώσή της στό μαρτύριο· στό μαρτύριο τοῦ αἵματος, ἀλλὰ καὶ στό ὄχι ὑποδεέστερο μαρτύριο τῆς συνειδήσεως πού ζεῖ ὁ ἀγωνιστῆς μοναχός μέ τὴν ὑπέρβαση τοῦ «παλαίου», «τοῖς τραύμασι τῶν παθῶν ἐσιπλωμένου ἀνθρώπου». Καὶ διὰ τοῦ μαρτυρίου ἀναζωγραφεῖται μέσα του ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ καὶ γίνεται υἱός Θεοῦ, καὶ ἀξιώνεται νά προσφέρει καὶ στοὺς ἀδελφούς του νάματα σωτηρίας καὶ μαλάγματα θεραπείας στίς πάσχουσες καρδιές τους.

Δοξάζοντας καὶ εὐγνωμονώντας τόν Θεό γιὰ τὰ μεγαλεῖα Του, γιὰ τὴν ἄπειρη ἀγάπη καὶ τὴν δόξα Του, μέσα σ' αὐτόν τόν ἀγιαστικό ἀγώνα, διὰ τοῦ Ὁποίου καθιστάμεθα ἄφωνοι μάρτυρες τῆς ποθητῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἅς ἐνώσουμε τόν ὕμνο μας μέ αὐτόν τῶν Τριῶν Παίδων, «... καὶ νῦν ἐξακολουθοῦμέν σοι ἐν ὄλη καρδίᾳ, καὶ φοβούμεθά σε, καὶ ζητοῦμεν τό πρόσωπόν σου, ... ὅτι οὐκ ἔστιν αἰσχύνη τοῖς πεποιθόσιν ἐπὶ σέ, Κύριε».

Σιλουανῆ Μοναχῆ

1. Ἁγίου Ἰωάννου Κλίμακος.
2. Ἁγίου Ἰωάννου Κλίμακος.